

Vestnik „Pedagogičnega društva“ v Krškem.

Dne 10. mal. travna t. l. je imelo »Pedagogičsko društvo« svoje prvo letošnje zborovanje v šolskih prostorih v Krškem. Zborovanja se je udeležilo precejšnje število udov. — Ob 10. uri dopoldne otvori društveni prvosednik, gospod Fr. Gabršek, c. kr. okr. šolski nadzornik zborovanje ter navzoče presrečno pozdravlja in poroča o tajnikovem poročilu ter prečita zapisnik o zadnjem zborovanju dne 3. vel. srpana 1889.

Potem se priobčijo došli dopisi, med katerimi so najvažnejši: Vis. deželni zbor je dovolil »Pedagogičnemu društvu« 100 gld. podpore za l. 1890. in pošiljnice v Krškem 5 gld. Sklene se darovateljema zahvalo poslati. — Za naročevanje poslana pola g. Fr. Rakuša se prečita in priporočajo se njegove pesmi. — Dopis »Zaveze slovenskih učiteljskih društev« se prebere in se izvolijo kot delegatje odborniki »Pedagogičnega društva« potem gg. Bezljaj, Požar in Slanec. — Priporočajo se fizikalni aparati tvrde dr. Houdeka in Erverta v Pragi.

Potem je jako zanimivo in poučno poročal g. dr. T. Romih o pouku elektrike v ljudski šoli. Na podlagi družega in tretjega berila je razlagal dotične fizikalne sestavke z jednostavnimi aparati in tako kazal, kako naj učitelj prehaja od poskusa in pojave na fizikalne zakone in šele potem na obdelovanje berilne tvarine.

Gospod predsednik poroča še o statističnem popisovanju ljudskih šol ter podaja zbranim razne mišljaje, tikajoče se pravilne sestave vprašalnih pol.

Končno predlaga g. nadučitelj Požar, da bodi prihodnje zborovanje v Radečah, kar se vzprejme.

Določí se za to l. dan vel. travna. — Nasvetvalo se je še, naj »Pedagogično društvo« prosi okrajni šolski svet, da bi bila letošnja konferenca v Radečah.

Gospod prvosednik še naznani, da se je zadnji čas za učilsko razstavo priposlalo dokaj predmetov od raznih tuzemskih in inozemskih tvrdek in da se bode kmalu izdal »IV. Pedagogični letnik«. P. n. gg. udje naj torej pridno pošiljajo svojo letnino in naj vabijo nove ude. Potem s trikratnimi »slava«-klici na presvetlega cesarja zaključí zborovanje.

Marija Miché
zapisničarka.

Letnino so nadalje plačali: Za l. 1889.: gosp. Stiasny Ljudevit, učitelj v Kamniku.

Za l. 1890.: g. Stiasny Ljudevit, učitelj v Kamniku; g. Požar Anton, nadučitelj v Radečah; g. Lomšek Simon, učitelj v Cerkljah; g. Slanec Fran, učitelj v Radečah.

Za l. 1891.: g. Lomšek Simon, učitelj v Cerkljah.

Za l. 1890/91.: Okrajna učiteljska knjižnica v Krškem (ustanovni del 20 gld.)

Vabilo. »Pedagogičsko društvo« bode zborovalo dne 1. velikega travna t. l. ob 1. uri popoldne v šoli v Radečah pri Zidanem mostu. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. O risanji brez stigem, poroča g. J. Bezljaj. 4. Praktični poskusi iz fizike, nadaljuje g. dr. T. Romih. 5. Pojasnila gg. c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov o statističnem popisovanju ljudskih šol. — K temu zborovanju vabi najuljudneje tudi neude (posebno tovariše iz li-tijskega okraja in sosedne Štajerske) **odbor.**

Vestnik.

Najvišje potrjenje. Sklep deželnega odbora, da se za potrebe normalno-šolskega zaklada na Kranjskem za leto 1890. pobira 10⁰/ona naklada na neposredne davke z državnimi dokladami vred, dobil je najvišje potrjenje.

Osobne vesti. Gospodična Karolina Ber-varjeva iz Novega Mesta je dobila začasno drugo učiteljsko službo v Škocijanu (okraj krški). Gosp. Pavl Šile iz Kočevja je dobil začasno drugo učiteljsko mesto v Višnji Gori (litijski okraj).

Iz našega društva. Dne 26. mal. travna je imel društven odbor sejo. Danes samo omenimo, da so se izvolili za delegate k občnemu zboru »Zaveze« gg. L. Armič, J. Furlan in Fr. Kokalj iz Ljubljane, J. Adlešič iz Smartnega, J. Bezljaj in J. Gabršek iz Krškega in J. Ravnikar iz Litije. Kaj več iz te seje prihodnjic. O društvenem izletu dogovori se pismenim potem.

Zamena okrajnih šolskih nadzornikov. Ako je na Češkem okrajni šolski nadzornik imenovan izmed učiteljstva ljudskih ali meščanskih šol, mora njegovega nadomestnika po § 33 deželnega šolskega zakona plačati normalno šolski zaklad. Ker se je pa v vsoti tega zaklada, namenjeni za nadomestnike šolskih nadzornikov, pokazal primanjklaj, zaukazalo je naučno ministerstvo, da se mora število okrajnih šolskih nadzornikov iz učiteljskega osoljja občnih in meščanskih šol omejiti na najmanjše število, da se v normalno-šolskem zakladu doseže ravnotežje. V sled tega se je 30 okrajnim šolskim nadzornikom, ki so vzeti iz ljudskega učiteljstva, odvzel nadzorniški posel ter so morali nastopiti svoja učiteljska mesta. Ob enem se je zaukazalo okrajnim šolskim svetom, da naj predlagajo za nadzornike samo profesorje srednjih šol. Po tej odredbi so torej ljudski učitelji izključeni iz nadzorniškega posla, za katerega so po svojem službovanju, po svoji izkušnosti v prvi vrsti sposobni.

Vsled tega se bode ljudsko učiteljstvo odločno potezalo za to, da se imenovani § 33. izpremeni v tem zmislu, da naj nadomestnike nadzornikov učiteljev istotako plačuje država, kakor plačuje nadzornike — profesorje.

„Uč. Nov.“

Knjižnice v Pragi. V Pragi je osem občnih knjižnic, izmed katerih je knjižnica na univerzi v šolskem letu 1888. imela 201.233 zvezkov različnih del in 31.474 drugih zbirk. Knjižnica na obeh tehnikah je imela 22.925 zvezkov in 129 časopisov; muzejska knjižnica 2819 rokopisov, 171.523 zvezkov, 141.095 leso- in bakrorezov, 33.371 korespondenc; knjižnica obrtnega muzeja domoljuba in filantropa g. V. Naprstka 40.520 zvezkov in 4553 stereotipnih podob; knjižnica poljedelska 32.000 zvezkov in 178 časopisov; knjižnica obrtne družbe 35.900 zvezkov in 65 časopisov; knjižnica obrtnega muzeja praške kupčijske komore v Rudolfinu 1716 zvezkov in bogato zbirko obrazcev. Te občne knjižnice so imele 1888. l. 99.016 čitateljev, katerim se je izdalo 293.945 in poleg tega na dom posodilo 25.666 knjig.

„P. z B.“

Velike ustanove. Kakor je v lani državni poslanec Jožef Hlavka 200.000 gld. daroval za češko akademijo vednosti v Pragi, tako je pred kratkim neimenovan rodoljub podaril ogromno vsoto 500.000 gld. in prid sirot in zanemarjenih otrok.

V izboljšanje pouka v francoščini in angleščini na srednjih šolah je visoko naučno ministrstvo odposlalo več srednješolskih profesorjev na Francosko in Angleško, kjer naj obiščejo znamenitejša zavode in se v teh jezikih praktično in temeljito izučé.

Delavna sila našega srca. O mehaničnem delu našega srca jako zanimivo poroča francoski učenjak H. de Parville. Kakor znano, računai se mehanično delo po kilogramometrih (1 *kgm* je moč, katere se potrebuje, da 1 *kg* teže v 1 sekundi vzdigne 1 *m*). Navadni parni stroj izvrši v 1 sekundi 75 *kgm* dela; srce pa v 24 urah 70.000 *kgm*. Torej bi moglo v letu 25.500.000 *kg* težko breme 1 *m* visoko, ali pa 1 *kg* teže 25.500.000 *m* visoko vzdigniti. Iz tega se more spoznati, kako ogromno delo izvršujejo milijoni srca, ki jih hiše na zemlji.

Merkur. Zrel sad dolgih in trudapolnih preizkovanj je dobil nedavno slavni astronom, profesor Schiaparelli v Milanu. V zadnji redni seji m. l. je v rimskem društvu »Academia dei Lincei« v prisotnosti kralja in kraljice omenjeni zvezdogled razodeval zanimive skrivnosti o solncu najbližnji premičnici, merkurju. Nijeden planet ni delal zvezdogledom toliko preglavice, kakor merkur, akoravno ga ob gotovem času tudi s prostim očesom najdeš. Vztrajnosti Schiaparellijevi se je posrečilo, da nam je narisal popolno podobo njegovo (zemljevid ne smemo reči) in dokazal, da je merkur pri svojem teku okoli solnceva vedno v jedno in isto stranjo proti solncu obrnen. To svetovno telo ima tedaj poluto (hemisfero), katere je osrečena (?) z vednim solčnim svitom, in sicer svitom, ki povprečno sedemkrat močnejše sveti in greje, kakor nas tu na zemlji. Večna luč sveti tedaj na solčnati poluti merkurja; svetloba, katere bi naše oko ne moglo strpeti, in vročina, katere nobeno organsko telo ne pretrpi na zemlji, sta na merkurju jedini; temna noč pa pokriva drugo poluto, katere le daljne zvezdice obsejajo v neizmernem nebesnem prostoru. — Tako teka tedaj ta premičnica okoli solncea, kakor se pomika luna okoli zemlje, samo da se ne vrti krog svoje osi. Kar se tiče površja mer-

kurja, sodi Schiaparelli, je razlika suhega sveta (med kontinenti) večja, kot na zemlji. Poleg tega pa je tudi ozračje gostejše in bolj oblačno, nego na našem planetu.

Okorn.

Kje najmanj računijo? Med našim narodom slišiš večkrat: »Tako neumno se drži (ta ali oni), kakor da bi ne znal šteti do pet!« In resnično je, da so »gospodarji na zemlji«, ki ne znajo šteti do pet, ali vsaj več ne. V Avstraliji namreč živi nek divji narod, kateri ima najmanjše možgane med raznimi človeškimi rodovi, radi tega stoji tudi na najnižji stopinji нравnega in duševnega razvitka; šteje samo do pet.

O.

Kitajci in solstvo. Kitajski jezik spada k jednozložnim. Za vsak pojem, za vsako stvar služi Kitajcu posebna beseda, katero pa ne piše v našem pomenu, ampak jo slika. Zato mu tudi ne teče pero, temveč čopič. Gotovo stopinjo olake najdeš povsod. Najmanjša vas ima svojo šolo, in akoravno provzročuje učenje branja veliko težav, zna vender skoraj vsakdo brati. Njih slovnstvo je zelo obširno in obsega vse stroke literature in vede. Sploh sta olaka in učenost v Kitajcih v visokem spoštovanju.

O.

Rastlinstvo. Botaniki so izračunili 6400 raznih rastlinskih plemen, in sicer 5720 vidnoplodnih in 680 skrivnoplodnih ali brezevetnih. Vseh rastlin pa štejejo nad 400.000 vrst, ki po zemlji raztreseno živé. Rastlin, ki prinašajo človeku korist, štejemo okoli 20.000. Čez 3000 rastlin daje ljudem in živalim živež; 200 vrst nam daje vinu podobno pijačo; lepodisečih kapljic se napravlja iz 300 vrst; iz 50 rastlin se pripravlja kavin surogat; 129 nam rabijo za čaj, za popir nam služi 41, za pletenje 200, za barvanje 650, za milo 47 rastlin.

O.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« v Ljubljani je blagoizvolilo tukajšnji trirazrednici za mali donesek mnogo raznovrstnega šolskega blaga nakloniti. Za ta dar se lepo zahvaljuje šolsko voditeljstvo v Dragatuši dne 15. malega travna 1890.

L. Bantan.

Zahvala. Slavni odbor »Narodne šole« je poslal za neznamen donesek tukajšnji šoli mnogo šolskega blaga, kakor peres, peresnih držal, svinčnikov, risank, lepopisnic, spisovnic, risarskih radirk in poleg tega mnogo zemljevidov »Slov. Matic«, za kar se mu v imeni šole in mladine toplo zahvaljuje

Fr. Pfeifer
šolski voditelj.

V Domžalah dne 10. mal. travna 1890.

Zahvala. Slavni odbor »Narodne šole« je tukajšnji ljudski šoli poslal za malo vsoto obilo šolskega blaga, za kar se mu podpisana v imeni uboge šolske mladine iskreno zahvaljujeva.

V Litiji, dne 21. mal. travna 1890.

Luka Svetec, c. k. notar
predsednik kr. šol. sveta.

J. Ravnikar
šolski voditelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« v Ljubljani je, kakor vsako leto, poslalo letos še mnogo več šolskega blaga in šolskih knjig tukajšnji šoli. Podpisano šolsko vodstvo se zahvaljuje v imeni obdarovane uboge šolske mladine najtopleje. Bog daj »Narodni šoli« mnogo podpirateljev!

Šolsko vodstvo v Št. Jerneji dne 10. malega travna 1890.

Janez Saje
šolski voditelj.